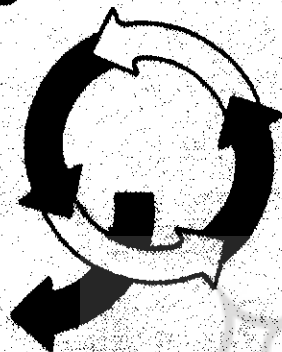

تحقیق در وضعیت ستادهای تربیتی

زهرا اویسی از خوزستان
شهیندخت کشاورز از بوشهر زهرا

● ضرورت و انگیزه تحقیق

از آنجا که برنامه‌ریزی صحیح و اتخاذ تصمیمات مقتضی و مناسب برای حل و رفع هر مسئله و مشکل و تحصیل نتایج علمی و مفید و بالمآل ایل به هدف، مستلزم شناخت و تشخیص مسئله و مشکل می‌باشد و تنها تحقیقات علمی و فنی می‌تواند جوانب گوناگون هر مسئله را روشن سازد لذا بر این اساس از جمله عواملی که مشوق محققین در امر پژوهش بوده اینکه طی چند سال خدمتی که در سمت عضویت ستاد تربیتی مدارس داشته و همچنین همکاری که با دفتر مشاوره و تحقیق در واحد ستاد تربیتی داشتیم و در این مدت گزارشهایی از سوی مسئولین استانها و مناطقی در رابطه با مشکلات به این واحد ارسال می‌شد احساس کردیم که می‌توان با شناخت این عوامل تا حدودی موانع و مشکلات را رفع نمود.

– بارها در مدارس شاهد بودیم که در زمینه برخورد با دانش آموزان مشکل دار، مناسبانه روشهای ناستجیده و غیر علمی اعمال می‌شد و یا در ایجاد هماهنگی و نظارت بر برنامه‌های پرورشی و روشهای اصولی جدالی به نظر اعضای ستاد نبود.

– از بررسی نامه‌ها و گزارشات و وضعیت ستادها در مناطق و استانها چنین نتیجه‌گیری می‌شد که توانایی انجام مسئولیت اعضای ستاد و توافقی بین آنها و آشنایی به وظایف در درون ستاد وجود امکانات و رسیدگی به مشکلات در پرورش از جمله ستاد از جمله عواملی است که بر عملکرد این مجموعه مؤثر است.

تازگی لمس و تجربه می‌کند، فضای هيجان‌انگيز و پرشور جوانی و شيريني لذات و خواسته‌های زودگذر دنيايي فرصت انديشدن دقيق و عميق را از او مي‌گيرد.

اندیشه مرگ و بس از مرگ او را می‌آزارد و برای رهایی از این درگیرهای ذهنی، چه بسا نسبت به مذهب بی‌مهری و بی‌علاقگی نشان داده و سعی می‌کند که برای مدت کوتاهی هم که شده خود را آرام نماید. لیکن چون آرامش روانی در پرتو حمایت و پابندی به مذهب و خدا می‌باشد به این مسئله نیز دست نمی‌یازد و نسجیده خود را به آب و آتش می‌زند.

نیاز به کسب اطلاعات در رابطه با مسائل و موضوعات دینی در نهاد جوان یک امر طبیعی است او ذاتاً دنبال کشف حقایق و رمز و رازهای خویش و جهان است. لیکن عدم وجود منابع حل مشکل، عدم دسترسی ساده به هادیان و راهنمایان جامعه، مریبان، روحانیان و متصدیان پرورشی و یا به واسطه اینکه این منابع، امکان دست‌یابی به طور سهل و آسان را از او گرفته‌اند، لذا همین امر باعث می‌شود که تقویت باورهای مذهبی جوانان دچار نقصان گردد و یا به نوعی نفرت و واژدگی و گریز مبتلا سازد. اگر «مذهب در جهت اصلی خود یعنی رفع ظلم و اجرای عدالت و اصلاح اجتماعی و برقراری اخلاق و تصحیح روابط فردی و اجتماعی گام بردارد جوانان را آن چنان شیفته خود می‌سازد که نظامی خود کامه و مستند را از هم می‌پاشد و مشت محکمی بر دهان ستمکاران می‌زند». ^۱ کما اینکه ما در طول ۸ سال دفاع مقدس حضور بی‌نظیر و عاشقانه جوانان دلیر و پرشور میهن‌اسلامان را در جبهه‌های نور علیه ظلمت و دشمن استکباری ملاحظه کردیم و دیدیم اینان چگونه مفاهیم اینارو شهادت و مجاهدت در راه خدا را به نمایش گذاشته و چگونه سر در آستان حضرت ربوبی گذاشتند و «الهی وربی من لی غیرک»^۲ را سردادند. این به دلیل همان ارتباط عمیق و معنوی فکری و عاطفی آنان با ولایت و اسلام اصیل و انسانساز و جستجو کردن حقیقت در سیمای روشن امام «ره» و رهپویان و مسئولان دردمند جامعه بود. امروز نیز جوانان در پرتو همان هدایت و با القای همان باورها و ارزشها می‌توانند متضمن فریاد انقلاب و پشتوانه آرمانهای ارجمند و والای آن باشند.

● پی‌نوشتها

- ۱ – بهج الفصاحه
- ۲ – بهج التلاعه، حطه ۲۳۰
- ۳ – احمدی، احمد: روان‌شناسی نوجوان و جوان، ص ۵۲.
- ۴ – احمدی، احمد: روان‌شناسی نوجوان و جوان، ص ۶۲.
- ۵ – فراری اردعای کمیل بن زیاد – امام علی (ع)

از طرفی طبق برنامه ارزشیابی فعالیت ستادها با ملاک و معیارهای تعیین شده از طرف معاونت پرورشی هر استان ارزیابی شده و تعدادی امتیاز بالا و تعدادی امتیاز پایین را کسب می نمایند و در اینجا سؤالاتی مطرح است از جمله اینکه چه عواملی باعث کسب امتیازات بالا در گروهی به عنوان ستاد موفق و امتیازات پایین در گروهی دیگر می گردد که تحقیق حاضر در صدد آن است به این سؤالات پاسخ داده و بنا مشخص نمودن نقاط ضعف و قوت باعث استمرار حرکت ستادها در جهت تحقق اهداف تعلیم و تربیت در مدارس باشد.

● خلاصه تحقیق

پژوهش حاضر تلاشی است پیرامون بررسی عوامل مؤثر بر موفقیت ستادهای تربیتی که در سطح دو استان خوزستان و زنجان در مورد ۹۵ ستاد تربیتی از گروههای موفق و ناموفق که براساس ملاکهای ارزشیابی انتخاب گردیده بودند با پرسشنامه مشترک انجام گرفته است.

از مجموع ۴۲۰ پرسشنامه ارسالی به استانها ۲۸۶ پرسشنامه قابل بررسی به دست آمده اطلاعات موجود در پرسشنامه بر حسب ۲ گروه موفق و ناموفق استخراج گردید و محاسبات آماری در دو سطح توصیفی و استنباطی بر روی داده ها اعمال و پس از تجزیه و تحلیل یافته ها، نتایج ذیل حاصل گردید:

- ۱- تفاهم بین اعضا در موفقیت ستاد به میزان ۸۰ درصد تأثیر دارد.
- ۲- توجه بودن اعضا نسبت به شرح وظایف خود در موفقیت ستاد به میزان ۵۷ درصد تأثیر دارد.
- ۳- داشتن مهارت شفلی اعضا در موفقیت ستاد به میزان ۲۲ درصد تأثیر دارد.
- ۴- رسیدگی اداره به مشکلات در موفقیت ستادها به میزان ۶۷ درصد تأثیر دارد.
- ۵- وجود امکانات در موفقیت ستاد تأثیر دارد و میزان این عامل ۵۰ درصد نتیجه شده است.
- ۶- مهمترین عامل عدم توفیق ستادها از نظر اعضا، نبودن فرصت کافی جهت انجام فعالیتهای پرورشی می باشد.

۷- عمده ترین مشکل ستادها از نظر اعضا، عدم تناسب آمار نسبت مربی به دانش آموز است.

۸- مهمترین عامل موفقیت ستادها از دیدگاه اعضا، ناشی از رعایت عدالت از طرف اداره، برخورداری از امکانات، بالا بردن ارزش اجتماعی کار ستاد در مدرسه، شرکت در سمینارها، وجود ارتباط صمیمانه بین اعضا و تشکیل جلسات توجیهی است.

۹- ۲۳ درصد اعضای ستاد، دوره های آموزشی در حد سه ماه گذرانده اند.

۱۰- در بین مواد مسابقات هشتمانه، مسابقه قرآن بیشترین تأثیر را در تربیت دانش آموزان دارد.

۱۱- حدود ۵۰ درصد دانش آموزان در مسابقات هشتمانه شرکت می کنند. پیشنهادات براساس نتایج و یافته های تحقیق پیشنهادات ذیل ارائه می گردد:

با این امید که مورد استفاده دست اندرکاران و برنامه ریزان در جهت بهبود هر چه بهتر وضعیت ستادها در راه تحقق اهداف تعلیم و تربیت قرار گیرد.

۱- جهت آشنایی اعضای ستادهای تربیتی با وظایف خود، شایسته است اقداماتی نظیر تشکیل جلسات توجیهی، تدوین راهنمای شرح وظایف و غیره انجام پذیرد.

۲- با توجه به ارتباط قابل ملاحظه تفاهم با موفقیت ستادها، لازم است شرایطی فراهم گردد تا بین اعضا تفاهم و صمیمیت بیشتری برقرار شود.

۳- زمینه کسب مهارتهای لازم از طریق آموزشهای مختلف برای اعضا فراهم گردد چون فقط ۲۳ درصد اعضای ستاد دوره های آموزشی را به مدت سه ماه گذرانده اند.

۴- تمهیدات پرورشی بخصوص امکاناتی مانند وسایل ورزشی، نمازخانه، وسایل سمعی و بصری، سالن اجتماعات که کلیه ستادها در حد متوسط و کم از این امکانات برخوردارند، در اختیار ستادها قرار گیرد.

می‌باید که هدف‌ها برنامه‌های آموزشی، محتوای کتب درسی، روش‌های تدریس و آموزش، کارهای پژوهشی و تحقیقی، مسانی ارزشیابی و داوری، تربیت معلم و اساتد، بازآموزی و آموزش ضمن خدمت، فعالیت‌های حنبلی و «فوق برنامه» و جز آنها همه متأثر از فرهنگ اصل اسلامی باشد و در جهت رفع نیازهای جامعه اسلامی و اعتلای مقام انسان سوق داده شوند. مضافاً به آنکه مدیران، معلمان، و همه دست‌اندرکاران امر آموزش و پرورش خود چهره گویایی از فرهنگ ناشخصاً نباشند نه صورت اسوه و الگو مورد تقلید همه مردم و خاصه متعلمان و فراگیران قرار گیرند.

● بی‌نوشتها

- ۱ - نه منبع شماره ۱۴ صفحه ۳۳۸ مراجعه شود.
- ۲ - نه منبع شماره یک صفحات ۵۹ تا ۶۳ مراجعه فرمائید.
- ۳ - کتاب سات قرنی صفحه ۱ نه نقل از منبع شماره ۱۴ صفحه ۲۴۸.
- ۴ - رحیمی، مصطفی، ناس فلسفی: مجموعه مقاله، انتشارات امیرکبیر، ۱۳۵۵، ص ۱۰.
- ۵ - اساره است نه آنه ۱۵۴ از سوره آل عمران - فل لوکنه فی سونکم لبرالذین کتب علیهم الفل الی مضاجعهم.
- ۶ - رحیمی، مصطفی، دندگاهها، مؤسسه انتشارات امیرکبیر جاب اول، ۱۳۵۲، ص ۱۰۴ و ۲۱۲.
- ۷ - اگر نظام آموزش افلا بون با نظام آموزشی ایران ناسان معافسه سود نه وضوح این نشاهت حشم می خورد.
- ۸ - نفی، سید محمد، نقدی بر کتاب «الحواج و النشئه» و نهارون محله مشکوه، شماره ۳۳، زمستان ۱۳۷۰، ص ۲۳۸ - ۲۳۷.
- ۹ - حسینی، سید علی اکبر، بررسی احسانی تاریخ علم و تربیت اسلامی، زیر چاپ.
- ۱۰ - حسینی، سید علی اکبر، مباحث حدیثی برآمده از منابع علم و تربیت اسلامی، دفتر نشر فرهنگ اسلامی، جاب چهارم ۱۳۶۹، ص ۸۵.
- ۱۱ - آسینی، نفی، محمد، سری در العبد، جاب مهر - فم، ۱۳۷۰، ص ۲۵.
- ۱۲ - نه کتاب نه شرقی نه غربی، انسانی، نالیف دکتر عبدالحسن زرین کوب صفحه ۴ جاب ۱۳۵۳ انتشارات امیرکبیر مراجعه فرمائید.
- ۱۳ - نه کتاب حاجی بابای جسز مور نه مراجعه شود.
- ۱۴ - نه کتاب جعفر جان از فرنگ برگشته نالیف میرزا حبیب اصفهانی مراجعه شود.
- ۱۶ - نه سن سجان حضرت آینه... حافنه ای رهبر عظیم الشان انقلاب در دیدار، با مسئولان امور فرهنگی کشور مراجعه شود، روزنامه اطلاعات شماره ۱۹۶۸۹ مورخ ۲۲ مرداد ۱۳۷۱، ص ۸-۷.
- ۱۷ - رفیع، حلال، «فرهنگ مهاجم، فرهنگ مولد: مسئله حاجی در باب فرهنگ و متعلقات آن، بی‌هویتی و بی‌سوی فرهنگی!»، روزنامه اطلاعات شماره ۱۹۵۰۸، ص ۲.
- ۱۸ - نه منابع دربر مراجعه فرمائید.
- الف - تاریخ تمدن اسلام، نالیف گوستاو لئون فرانسوی ترجمه فخر داعی گلانی ص ۴۰۷.
- ب - تاریخ الیهماله، ترجمه عبدالحسن هز، جلد ۱ ص ۱۶.
- ج - نه شرقی نه غربی، انسانی، نالیف دکتر عبدالحسن زرین کوب ص ۴۶.
- ۱۹ - منع فوق (ج) ص ۴۵.
- ۲۰ - حکیمی، محمد رضا، شرف الدین، دفتر نشر فرهنگ اسلامی ۱۳۶۰، ص ۲۲۴

- ۵ - با توجه به تأثیر قابل ملاحظه میزان رسیدگی اداره به مشکلات در موفقیت ستادها، توصیه می‌گردد که مسئولین مربوطه بیشتر در جریان روند کار ستادها قرار گرفته و نظارت بر فعالیت آنها داشته باشند.
- ۶ - براساس اینکه مهمترین عامل عدم موفقیت اعضا نبودن فرصت کافی گزارش شده توصیه می‌شود که اقداماتی از سوی مسئولین امر از نظر تأمین نیروی انسانی در جهت رفع مشکل صورت گیرد.
- ۷ - چون مهمترین عوامل موفقیت ناشی از وجود ارتباط صمیمانه بین اعضا، تشکیل جلسات توجیهی، سهولت دستیابی اعضا به مسئولین، رعایت عدالت از طرف اداره، متناسب بودن آمار نسبت مربی به دانش آموز، برخورداری از امکانات مطرح گردیده، شایسته است این موارد در برنامه ریزیها در نظر گرفته شود.
- ۸ - براساس یافته‌های پژوهش همکاری هسته مشاوره و شورای بررسی مشکلات منطقه با ستاد در حد ضعیف است لازم است اقداماتی در جهت نزدیکی و همکاری هر چه بیشتر آنها صورت گیرد.